

Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 2/2018

Raportti yhdenvertaisuuden toteutumisesta Rikosseuraamuslaitoksessa vuonna 2017

Ulla Knuuti
Hanna Rissanen

12.3.2018

Sisällys

1. JOHDANTO	4
2. MITÄ YHDENVERTAISUUDELLA TARKOITETAAN	4
3. VÄHEMMISTÖJEN MÄÄRÄ VANKILOISSA JA YHDYSKUNTASEURAAMUKSISSA.....	5
4. YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN VANKILOISSA	8
4.1 Vankeusrangaistuksien toimeenpanoon liittyvät ongelmat	8
4.2 Asuminen vankiloissa.....	9
4.3 Kulttuurin ja kielen opetus ja muiden erityistarpeiden huomiointi	9
4.4 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen	10
4.5 Uskontojen edustajien vierailut vankiloissa	11
4.6 Vähemmistövästävät, koulutuksen tarve ja etniset vähemmistöt	11
4.7 Rasismin ilmeneminen	12
5. PASTORIEN VASTAUKSET YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMISESTA VANKILOISSA	12
5.1 Rasismin ilmeneminen vankiloissa	12
5.2 Vähemmistöjen erityistarpeiden huomiointi.....	13
5.3 Etnisten vähemmistöjen tarpeiden huomioiminen	13
5.4 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen	13
5.5 Henkilöstön kielitaito ja kulttuurien tuntemus	14
5.6 Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen	14
5.7 Nuorten, vanhusten ja nais erityisten tarpeiden huomioiminen	15
5.8 Vanhemmuuden tukeminen ja lapsiystävällisyys	15
5.9 Vierasperäisen henkilöstön rekrytointi	16

6. YHDENVERTAISUUDEN TOTEUTUMINEN	
YHDYSKUNTASEURAAMUSTOIMISTOSSA.....	16
6.1 Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon liittyvät ongelmat	16
6.2 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen	16
6.3 Nuorten tarpeiden huomioiminen	17
6.4 Vanhemmuuden tukeminen	17
6.5 Nais erityisten tarpeiden huomioiminen	17
6.6 Vammaisten tarpeiden huomioiminen.....	17
6.7 Vähemmistöjen erityistarpeiden huomiointi.....	18
6.8 Koulutuksen tarve, vähemmistövästävät ja etniset vähemmistöt henkilökunnassa	18
7. YHDENVERTAISUUDEN TUKEMINEN ARVIOINTIKESKUKSISSA	18
7.1 Vähemmistöt ja rikosseuraamusten toimeenpano	19
7.2 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo henkilöstön keskuudessa	19
8. YHDENVERTAISUUDEN EDISTÄMINEN RIKOSSEURAAMUSALUEILLA	20
8.1 Vähemmistöjen huomioiminen ja toimintoihin osallistuminen	20
8.2 Rasismiin reagoiminen	20
8.3 Naisten, nuorten ja vanhusten huomioiminen	20
8.4 Vanhemmuuden tukeminen	21
9. VASTAUKSIIN LIITTYVÄÄ POHDINTAA.....	21
LIITTEET 1-6: KYSELYLOMAKKEET	23

1. Johdanto

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) velvoittaa viranomaista laatimaan yhdenvertaisuussuunnitelman ja seuraamaan yhdenvertaisuuden ja syrjimättömyyden toteutumista omalla vastuualueellaan. Rikosseuraamuslaitoksen vankeja ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaita koskeva yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma hyväksyttiin 16.2.2015. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo suunnitelmalla edistetään Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaiden yhdenvertaisuutta, sekä kerrotaan, kuinka Rikosseuraamuslaitos voi omassa toiminnassaan edistää yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä ja puuttua syrjintään. Suunnitelman tarkoituksena on edellä mainittujen tehtävien lisäksi edistää tietoisuutta vähemmistöistä.

Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö on laatinut raportin yhdenvertaisuuden toteutumisesta Rikosseuraamuslaitoksessa vuosina 2010, 2012 ja 2015. Kaksi ensimmäistä raporttia käsittelevät vankiloiden etnistä yhdenvertaisuutta. Vuoden 2015 raportti laajensi käsittelynäkökulmaa myös muihin vähemmistöihin ja se lähetettiin kaikkiin Rikosseuraamuslaitoksen silloisiin yksiköihin.

Kaksi viimeisinä kyselyä on toteutettu lähettämällä kyselylomake Webpropol sovelluksella, joka mahdollisti nimettömän osallistumisen. Kyselystä lähetettiin omat versionsa vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen lisäksi arviointikeskuksille, aluekeskuksille ja koulutuskeskukselle. Lisäksi kysely lähetettiin yhdelle vaihtuvalle ammattiryhmälle, joka tällä kertaa olivat vankiloiden pastorit. Liitteissä 1-6 ovat kaikki eri yksiköihin lähetetyt kyselylomakkeet.

Kyselyn vastausaika sijoittui kesä- heinäkuulle 2017. Kysely oli luonteeltaan anonymi, eikä kyselyssä tiedusteltu vastaajan nimeä tai yksikköä, jossa hän työskentelee. Vastaajilta kysyttiin rikosseuraamusaluetta, jolla he työskentelevät. Tämän johdosta esimerkiksi alue- ja arviointikeskusten tunnistaminen oli mahdollista.

Kysely lähetettiin yhteensä 79 laitokselle tai yksikölle, joista kyselyyn vastasi 35. Vastausprosentin jäi alle puoleen eli 44 prosenttiin. Alhaisen vastausprosentin ja vastaajan subjektiivisuuden vuoksi on huomioitava, että tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia yksiköitä ja henkilöstöä kokonaisuutena. Vastausten perusteella on kuitenkin mahdollista muodostaa yleiskuva siitä, millaisena vastaajat näkevät yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon Rikosseuraamuslaitoksessa.

2. Mitä yhdenvertaisuudella tarkoitetaan

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan sitä, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä.

Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlaissäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaluilla. Jokainen voi kokea elämänsä aikana syrjintää ja epäasiallista kohtelua, mutta tietyt vähemmistöryhmät saattavat olla alttiimpia sille kuin valtaväestöön kuuluvat henkilöt. Syrjintää voi sisältyä jokapäiväisiin rutiineihin, jolloin valtaväestöön kuuluvien henkilöiden on vaikea huomata syrjinnän muotoja. Jotta syrjintään voidaan puuttua, on se osattava tunnistaa.

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan vastaavassa tilanteessa. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti yhdenvertaisen säännön tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta. Välillistä syrjintää on esimerkiksi se, että toimintojen pääsyvaatimukset asetetaan perusteettoman korkeiksi, kuten edellyttämällä täydellistä suomen kielen taitoa, vaikka se ei olisi tehtävän kannalta tarpeellista.

Epäsuotuisassa asemassa olevien vähemmistöryhmien aseman ja olosuhteiden parantamiseksi voidaan käyttää positiivista erityiskohtelua tai erityistoimia. Tällöin nämä toimenpiteet ovat luonteeltaan väliaikaisia, ja niiden kesto sekä laajuus on mitoitettava sopiviksi kyseessä olevan eriarvoisuuden poistamiseksi. Positiivisen erityiskohtelun avulla yritetään muun muassa turvata heikommassa asemassa olevan ihmisryhmän tai henkilön oikeuksia. Yhteiskunnallisesti heikommassa asemassa olevien ihmisten, esimerkiksi vammaisten, tukeminen voi olla perusteltua silloinkin, kun heikomman aseman ei voida osoittaa johtuvan syrjinnästä. Näin ollen tosiasiallinen yhdenvertaisuuden edistäminen sinänsä voi olla positiivisen erityiskohtelun muoto.

Ihmisten liikkuminen Euroopassa on lisääntynyt useista sosiaalisista, taloudellisista ja poliittisista syistä. Alkuperällä viitataan esimerkiksi etniseen, kansalliseen ja yhteiskunnalliseen alkuperään. Alkuperään kohdistuva syrjintä on yhdenvertaisuuslaissa erityisasemassa. Ennakoluulot ja rasismi ovat tämän syrjinnän yleisimpiä ilmenemismuotoja. Rasismi voi ilmetä suorana vihamielisyytenä ihonväriä, kulttuuria tai etnistä alkuperää kohtaan tai välttelyä, pelkona ja vierastamisena. Etniseen vähemmistöön kuuluvia saatetaan tarkastella pelkästään ennakkoluulojen kautta, jolloin heidän yksilölliset ansionsa ja ominaispiirteensä jäävät huomiotta. Tällöin esimerkiksi romanitaustaiseen asiakkaaseen suhtaudutaan romaniryhmän edustajana, ei yksilönä. Ennakkoluoloisuus voi ilmetä myös kulttuuristen erityispiirteiden vähättelyä ja jopa kulttuurin toteuttamisen estämisenä.

3. Vähemmistöjen määrä vankiloissa ja yhdyskuntaseuraamuksissa

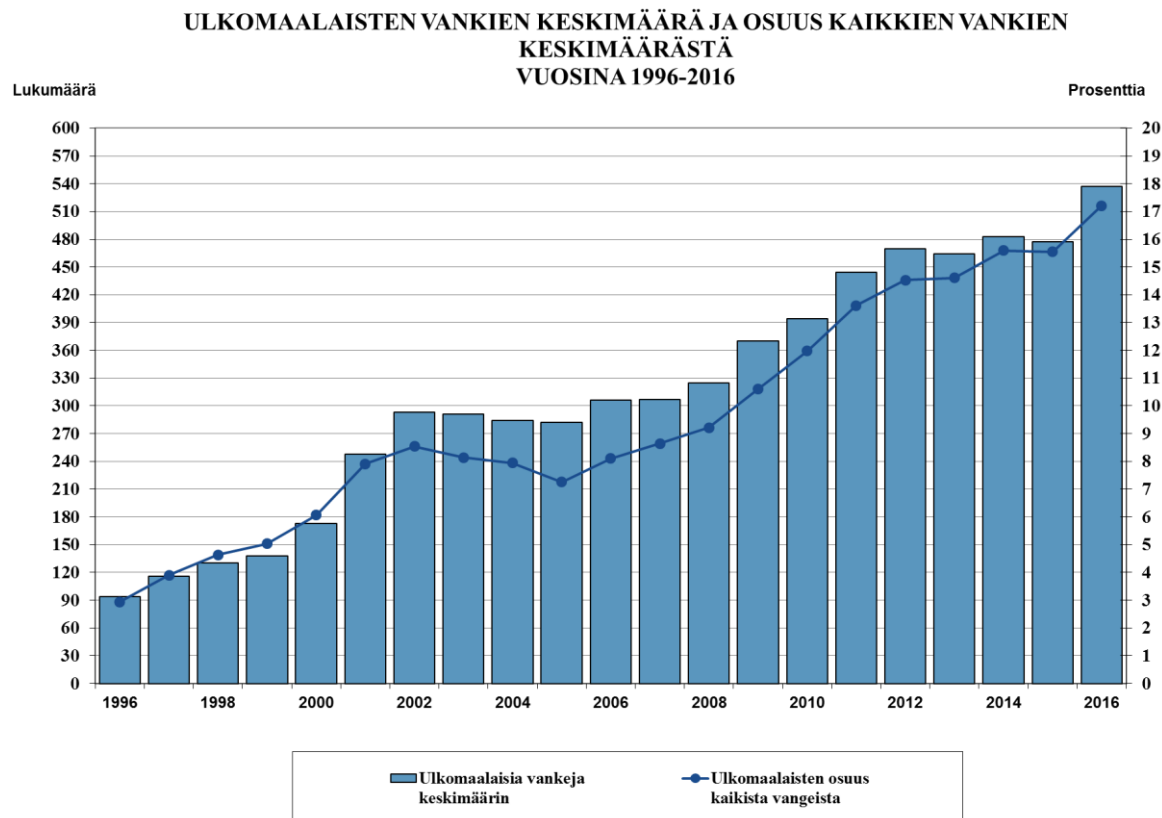
Kyselyssä kartoitettiin yhdenvertaisuuden toteutumista vähemmistöön kuuluvien osalta, jotka olivat romanit, ulkomaalaistaustaiset, kielivähemmistöt, uskonnolliset vähemmistöt, vammaiset, vanhuksat, nuoret, naiset ja seksuaalivähemmistöt. Etnisyyden tilastoiminen on Suomessa laitonta, joten siksi esimerkiksi romanien ja maahanmuuttajien tarkkaa määrää ei tiedetä ja siten heidän määrästään on olemassa ainoastaan arvionvaraista tietoa. Useiden muidenkaan erityisryhmien määrää ei tilastoida, eikä niistä ole myöskään arvioita.

Maahanmuuttajaksi tai ulkomaalaistaustaiseksi katsotaan yleensä ulkomailla syntyneet henkilöt, mutta usein myös Suomessa syntyneet toisen polven maahanmuuttajat. Heitä ei pystytä erittelemään vankiloiden ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen tietojärjestelmistä vaan tilastoista voidaan tarkastella ainoastaan ulkomaan kansalaisten määriä. Rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2016 tilastollisesta vuosikirjasta selviää, että ulkomaan kansalaisten vankien määrä on kymmenessä vuodessa kasvanut 75 prosenttia ja heidän osuutensa kaikista vangeista on noussut 17 prosenttiin. Vuonna 2016 ulkomaalaisten vankien päivittäinen keskimäärä oli 537, mistä tutkintavankien osuus oli 42 prosenttia.

Vankirakennekartoituksen 1.5.2017 mukaan noin 25 prosenttia ulkomaalaisista vangeista oli virolaisia ja noin 10 prosenttia irakilaisia. Kaikkiaan eri kansalaisuuksia oli 68. Ulkomaalaisista noin puolet oli tuomittu huumausainerikoksista. Vuonna 2012 suurimmat ulkomaalaisryhmät olivat virolaiset, venäläiset, romanialaiset ja liettualaiset. Irakilaisten määrä oli tällöin alle 4 %.

Tarkasteltaessa ulkomaalaisvankien määrää kansallisuuden perusteella on viime vuosien turvapaikanhakijoiden vaikutus tunnistettavissa. Määrän lisäys on kuitenkin ollut hyvin maltillista huomioiden maahan saapuneiden suuren määrän. Euroopassa on eniten ulkomaalaisvankeja Luxemburgissa, Norjassa, Ruotsissa, Itävallassa ja Sveitsissä. Määrä on kasvanut vuosina 2000 – 2010, mutta viime vuosina kasvu on taittunut. Keskimäärin ulkomaalaisvankien määrä on noin 22 % kaikista vangeista. Suomessa ulkomaalaisvankien määrä on pysynyt verrattain matalana muihin pohjoismaihin nähden, sillä esimerkiksi Norjassa ulkomaalaisvankien määrä kaikista vangeista oli 33 % vuonna 2015¹.

Kuvio 1. Ulkomaalaisten vankien keskimäärä

Yhdyskuntaseuraamusasiakkaista ne, joilla ei ole Suomen kansalaisuutta ovat muodostaneet vähäisen osuuden kaikista asiakkaista. Vuonna 2016 heidän arvioitu määränsä oli noin 150 eli noin 5 % asiakkaista oli muita kuin Suomen kansalaisia. Myös yhdyskuntaseuraamusasiakkaista suurimmat ryhmät olivat virolaiset ja irakilaiset, joita kumpiakin oli noin 15 prosenttia.

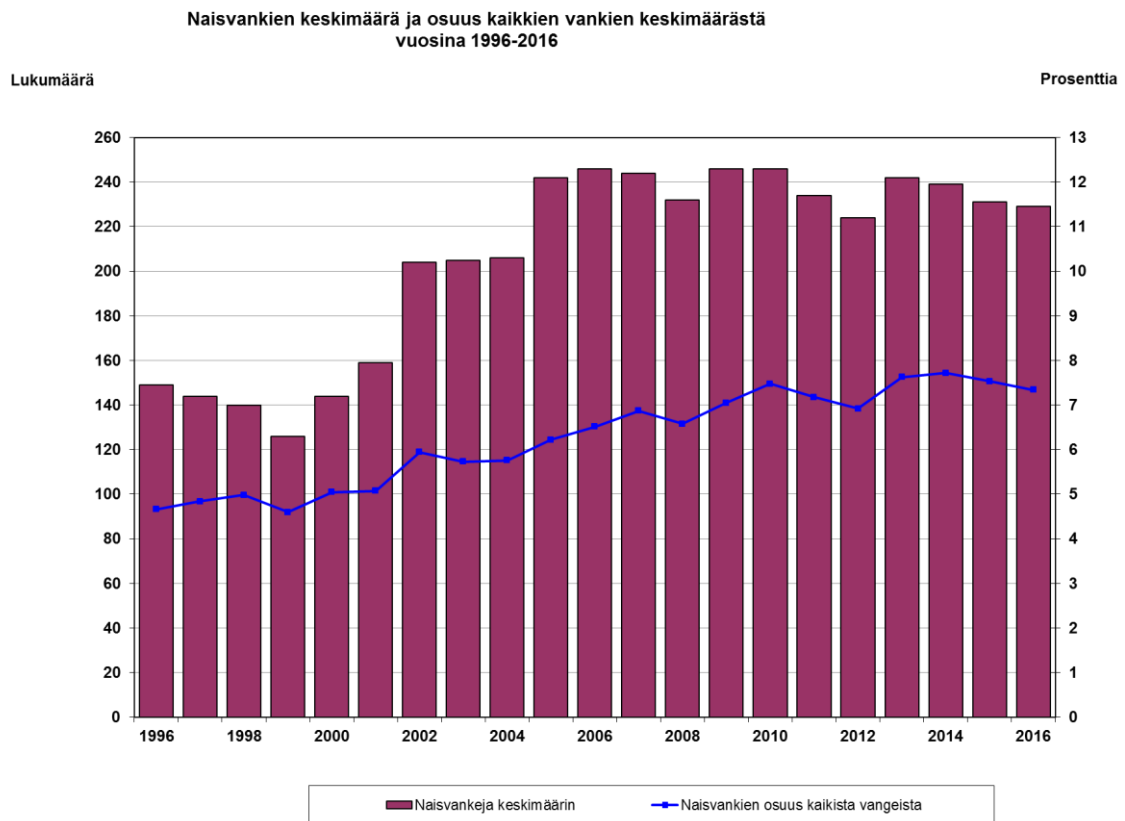
Romanivankien lukumäärä perustuu arvioihin. Tilastoinnin kiellon lisäksi huomioitavaa on, ettei myöskään romaniksi määrittely ole yksiselitteistä, sillä Suomessa romanivähemmistöön

¹ Kriminalomsorgen 2005. Utenlandske statsborgere i kriminalomsorgen. Handbok for ansatte. KRUS.

kuuluminen perustuu itseidentifikaatioon. Lisäksi lukumäärää laskiessa tulee huomioida se, että määrittelyyn vaikuttaa myös arviota tekevän henkilön näkemys asiaan. Määrittelyn monimuotoisuus vaikuttaa siis luonnollisesti arvioon romanivankien lukumäärästä. Romanivankien määrän arviointia on viimeksi selvityksissä kartoitettu vuonna 2010, jolloin sen arvioitiin olevan noin 200. Romaninaisten osuus kaikista naisvangeista oli arviolta noin 14 % vuonna 2013².

Naisvankeja oli vuonna 2016 keskimäärin 229 eli seitsemän prosenttia kaikista vangeista. Kuviosta 2 on nähtävissä, että naisvankien määrä on hienoisesti laskenut vuodesta 2013 lähtien. Naisvankeusvangit olivat keskimäärin 38,5-vuotiaita eli vajaan vuoden miesvankeja vanhempia. Naisia yhdyskuntaseuraamusta suorittamassa vuonna 2016 oli yhteensä 366, joka on noin 11 % kaikista yhdyskuntaseuraamusta suorittavista.

Kuvio 2. Naisvankien suhteellinen osuus

Vankiväestö on vanhentunut viimeisen kymmenen vuoden aikana samaan tapaan kuin muukin väestö. Toisaalta vankien keski-ikäen nousuun vaikuttavat myös pitkät tuomiot. Alle 25-vuotiaiden vankeusvankien osuus on laskenut ja yli 50-vuotiaiden vankeusvankien määrä on kasvanut ollen vuonna 2016 16 prosenttia. Vuoden 2015 poikkileikkaustilastojen mukaan noin 4,3 prosenttia vankeusvangeista ja noin 2,6 prosenttia yhdyskuntaseuraamusasiakkaita oli yli 60-vuotiaita. Esimerkiksi vuoden 2014 aikana vapautui 25 yli 70-vuotiaasta vankia. Heistä kaksi oli vapautuessaan yli 80-vuotiaita, vanhin vapautunut vanki oli 88-vuotias.

² Jeskanen Inka (2014) Romaninaisena vankilassa. Naisten vuoro -projektin selvitys. Rikos-seuraamuslaitoksen monisteita 1/2014.

Vankitietojärjestelmään voidaan merkitä vangin äidinkieli, jonka avulla voidaan periaatteessa tarkastella kielivähemmistöjen kokoa ja esimerkiksi arvioida maahanmuuttajien määrää tarkastelemalla vieraskielisten osuutta Suomen kansalaisista. Kaikille vangeille ei kuitenkaan ole merkitty äidinkieltä, kielivähemmistöjen todellisesta koosta voidaan siis näiden lukemien perusteella tehdä vain varovaisia arvioita. Vangeista, joille on merkitty tieto äidinkielestä, noin 90 prosenttia on suomenkielisiä, vajaa 2 prosenttia ruotsinkielisiä ja noin 9 prosenttia puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä.

Rikosseuraamusasiakkaiden kuulumista uskontokuntiin ei merkitä asiakastietojärjestelmiin. Vankien uskonnollisuutta tutkittiin selvityksessä,³ jonka mukaan 81 % vangeista katsoo kuuluvansa johonkin uskontoon. Noin yksi prosentti vangeista kertoo islamin ja noin 1,5 prosenttia jonkin muun uskonnon kuin kristinuskon tai islamin kuvaavan uskonnollista taustansa. Kyselyyn vastaaminen vaati suomen, ruotsin, englannin tai venäjän kielen taitoa, minkä vuoksi kyselyyn ei ehkä ole saatu edustavaa otosta kaikista ulkomaalaisista vangeista. Uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien osuus on todennäköisesti tällä hetkellä marginaalinen, mutta ulkomaalaisvankien määrän kasvaessa voidaan arvella myös uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien lukumäärän nousevan.

Vuonna 2014 alle 21-vuotiaita tutkinta- ja vankeusvankeja oli noin 2,7 prosenttia kaikista vangeista. Vangittuna oli keskimäärin viisi alaikäistä ja 18 - 20 -vuotiaita 78. Nuorten osuus kaikista vangeista on pysynyt suurin piirtein samana viimeisen kymmenen vuoden ajan.

4. Yhdenvertaisuuden toteutuminen vankiloissa

Kyselyyn vastasi yhteensä 12 eri vankilaa. Viisi vastauksista tuli Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelta, kolme Länsi-Suomen rikosseuraamusalueelta ja neljä Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueelta. Yksikään vastanneista ei nimennyt muutostarpeita Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2015 valmistuneeseen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaan.

4.1 Vankeusrangaistuksien toimeenpanoon liittyvät ongelmat

Vankiloilta kysyttiin esiintyykö eri vähemmistöjen toimeenpanossa erityisiä ongelmia. Lähes kaikissa eli 10 vastauksessa koettiin, että eri vähemmistöjen toimeenpanossa on ongelmia. Kaksi vastaajista oli sitä mieltä, ettei erityisiä ongelmia vähemmistöjen kohdalla ole. Toinen heistä tarkensi, että itse toimeenpanossa ei ole ongelmia, mutta ongelmia aiheutuu toisten vankien asenteista vähemmistöjä kohtaan.

Kuvatut ongelmat vaihtelivat eri vankiloiden välillä. Kieleen liittyvät haasteet mainittiin kuudessa vastauksessa. Puuttuva kielitaito tuottaa erilaisia ongelmia, kuten syrjäyttää vankeja toiminnasta tai altistaa heidät muiden vankien manipuloinnille. Yhteisen kielen puute aiheuttaa hankaluuksia asioinnissa ja työskentelyssä. Tulkkauspalveluiden käyttö voidaan kokea hitaaksi ja kankeaksi. Kolmessa vastauksessa ongelmallisena nähtiin kulttuuriset ja uskonnolliset erot, jotka voivat aiheuttaa kitkaa vankien välillä. Yhdessä vastauksessa kerrottiin haas-

³ Kirkkohallitus (2014) Uskonnonharjoittaminen vankiloissa – Selvitys uskonnonharjoittamiseen vankiloissa liittyvistä kysymyksistä. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja.

teena olevan joidenkin ulkomaalaistaustaisen viranomaisvastaisuus tai aggressiivinen suhtautuminen naispuolisia työntekijöitä kohtaan.

Yhdessä vastauksessa koettiin romanien turvallinen asuttaminen haastavaksi. Kahdessa vastauksessa mainittiin, että erityisesti seksuaalirikollisten sijoittaminen on vaikeaa heidän turvallisuutensa takaamiseksi. Kolmessa vastauksessa kerrottiin haasteita olevan vanhusten ja vammaisten sijoittelussa, koska esimerkiksi kiikuntarajoitteisille ei ole soveltuvia tiloja, eivätkä tilat täytä esteettömyyden periaatteita.

4.2 Asuminen vankiloissa

Kyselyssä kysyttiin kuinka suuri osa romaneista ja ulkomaalaistaustaisista asuu normaaleilla osastoilla ja suljetuilla osastoilla. Vastaukset vaihtelivat vankiloittain. Yhdessä vastauksessa korostettiin, ettei asumaan sijoittaminen perustu etnisyyteen. Muutamassa vastauksessa sanottiin kaikkien vankien asuvan ”normaalisti” ympäri taloa. Yhdessä vastauksessa mainittiin, että 20 prosenttia romani- ja ulkomaalaistaustaista on sellaisia, ettei heitä voi sijoittaa normaaliosastoille.

Yhdessäkään vankilassa ei kerrottu, että millekään tietylle etniselle ryhmälle olisi omia osastojaan. Yhdessä vastauksessa kerrottiin romanivankeja sijoitettavan pääasiassa suljetuille osastoille, mutta ne eivät ole pelkästään romaneille suunnattuja. Muutamassa vastauksessa korostettiin, että heidän laitoksessaan ei ole yhtään osastoa, joilla asuisi pääsääntöisesti ulkomaalaisia tai romaneja. Yhdestä vankilasta vastattiin, että heillä on vähemmistöryhmiin kuuluvia vankeja yli puolet, joten heitä riittää tasaisesti kaikille osastoille. Syyksi asuttamiselle suljetulle osastolle kerrottiin olevan vangin rikoksen laatu, joka voi asettaa vangin vaaraan toisten vankien taholta. Erityisesti tällä tarkoitettiin seksuaalirikollisia. Muina syinä lueltiin oikeuden asettamat tutkinnalliset rajoitteet, vangin oma pyyntö tai muita vankeja häiritsevä käyttäytyminen.

Vankiloilta kysyttiin kuinka monta tuntia viikossa suljetuilla osastoilla on toimintaa. Useassa vastauksessa sanottiin päiväohjelman olevan samanlainen kaikilla vangeilla ja menevän normaalisti päiväjärjestyksen mukaisesti. Kaikki kysymykseen vastanneet ulkomaalaistaustaisen ja romanien osallistuvan toimintoihin normaalisti muiden vankien kanssa. Muutama vastaajista kuitenkin täsmensi, etteivät kielitaidottomat ulkomaalaiset voi osallistua kaikkeen työtoimintaan, koska työturvallisuus määräykset ja ohjeet on ymmärrettävä.

Kukaan vastaajista ei kokenut olevan ongelmia romanin tai ulkomaalaistaustaisen avolaitokseen sijoittamisen suhteen. Yksi vastaaja kuitenkin täsmensi, että joskus on ollut tilanteita, joissa ulkomaalaistaustainen oli joutunut palaamaan suljettuun laitokseen. Tämän tyyppisten ongelmien kerrottiin olevan todennäköisiä, jollei heillä muutamia vuosia sitten olisi tietoisesti kiinnitetty huomioita näiden tilanteiden ennaltaehkäisyyn.

4.3 Kulttuurin ja kielen opetus ja muiden erityistarpeiden huomiointi

Viisi vastaajaa kertoi heidän vankilassaan järjestettävän romaneille erikseen perusopetusta ja/tai romaninkielen ja – kulttuurin opetusta. Muutamassa vastauksessa kerrottiin, että romanien vähäisen määrän vuoksi opetuksen järjestäminen ei ole mahdollista. Kaksi vastaajista kertoi, ettei määrärahojen puutteen vuoksi voida järjestää romaneille opetusta. Kaksi vastaajaa totesi romaneilla olevan mahdollisuus osallistua siviilissä järjestettävään opetukseen, mikäli

heillä on siihen tarvetta. Yksi vastanneista kertoi romanien opiskelevan tarvittaessa talon opinto-ohjaajan opetuksessa. Yhdestä vankilasta kerrottiin, että heillä oli järjestetty iltatapaamiskoulukurssi romaneille, mutta vastauksessa ei tämän sisältöä tarkemmin selvennetty.

Lähes puolet vastaajista kertoi heidän vankilassaan olevan suomen- tai ruotsinkielen opetusta kotimaisia kieliä osaamattomille vangeille. Yksi vastanneista kertoi tämän tapahtuvan opinto-ohjaajan toimesta. Toisessa vankilassa puolestaan vangeilla oli mahdollisuus osallistua suomenkielen opintoihin siviilissä, mikäli se nähtiin tarkoituksen mukaisena. Yksi vastanneista kertoi heidän vankilassaan järjestettävän opetusta ”luetaan yhdessä” metodilla yksilötapaamisissa tai ryhmässä.

Vankilat joissa kieliopetusta ei ollut, perustelivat sitä resurssien puutteella tai vaihtoehtoisesti sillä, ettei opetukselle ole tarvetta ulkomaalaisvankien määrän ollessa niin vähäinen. Yhdestä vankilasta kerrottiin, että suomen kieltä taitamattomat olivat laitoksessa niin vähän aikaa, ettei opetusta ehditä järjestämään ja Suomessa jo pidempään oleskelleet hallitsivat suomen kielen riittävästi. Yhdestä vankilasta todettiin, että vankeja, jotka puhuvat keskenään eri kieliä on niin paljon, että opetusryhmien kokoon saaminen olisi haastavaa.

4.4 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen

Kaikissa kyselyyn vastanneista vankiloissa oli saatavilla esitteitä vankien oikeuksista ja velvollisuuksista vähintäänkin suomeksi, ruotsiksi ja venäjäksi. Viidestä vankilasta esitteet löytyivät myös vironkielellä. Kolmessa vankilassa esitteitä sai arabiaksi. Yhdessä vankilassa esitteitä oli myös saksaksi, ranskaksi ja romaniaksi. Espanjankielisiä esitteitä löytyi yhdestä vankilasta.

Viidessä vastauksessa kerrottiin, että eri kielivähemmistöjen tarpeet oli huomioitu työyhteisössä hyvin ja esimerkiksi asiointilomakkeita oli tarjolla monilla eri kielillä. Myös suomen kieltä taitamattomia vankeja ja omaisia informoitiin - esimerkiksi ilmoitustaulujen kautta - hyvin. Vankilan kirjaston kautta oli mahdollista saada erikielistä aineistoa, tulo-opas ja järjestyssääntö oli käännetty useammalle kielelle ja muuta materiaalia käännettiin suullisesti henkilöstön toimesta tarpeen mukaan. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, että heillä on lomakkeita ainoastaan suomeksi ja heillä oli epäselvyyttä siitä saavatko he itse kääntää lomakkeita vai käännetäänkö ne jossain keskitetysti. Kolme vastaajaa toi esiin, että he tarvitsisivat laitokseensa lisää eri kielille käännettyä materiaalia, mutta Keskushallintoyksikkö ei toimita sitä heille.

Ulkopuolista tulkkia käytettiin vähintään kerran kuukaudessa tai useammin seitsemässä vankilassa. Yhdestä vankilasta kerrottiin ulkopuolista tulkkia käytettävän puhelintulkkaukseen päivittäin. Tulkin ohella kerrottiin käytettävän aktiivisesti myös tietokoneen ja puhelimen käännösohjelmia yksikertaisia asioita hoidettaessa.

Viidestä vankilasta todettiin, että heillä tulkkia käytetään hyvin harvoin. Syyksi tähän kerrottiin, että tarvetta tähän ei ollut, koska suomen tai englannin kielen taidottomia vankeja ei heillä juurikaan ollut. Yhdestä vankilasta kerrottiin, että ammattitulkin sijaan tulkkauksessa käytettiin apuna toisia vankeja tai henkilökuntaa

Yhdeksässä vankilassa käytettiin henkilökuntaan kuuluvaa tulkkina virallisissa asioissa. Ainoastaan kolmessa vankilassa henkilökuntaa ei käytetty lainkaan tulkkina näissä asioissa. Yksi vastanneista kertoi, ettei heillä ole tällä hetkellä soveltuvalla kielitaidolla varustettua

henkilökuntaa. Keskimääräisesti henkilökuntaan kuuluvaa käytettiin tulkkina useita kertoja kuukaudessa ja joissain vankiloissa jopa useita kertoja päivässä.

Toista asiakasta käytettiin tulkkina virallisissa asioissa hieman yli puolessa vankiloista. Tulkkia käytettiin joitakin kertoja kuussa. Osassa vankiloita toista vankia saatettiin käyttää tulkkina epämuodollisissa asioissa, mutta ei virallisissa. Yhdessä vankilassa korostettiin sitä, ettei toista asiakasta käytetä tulkkina lainkaan virallisissa eikä henkilökohtaisissa tai terveyteen liittyvissä asioissa.

4.5 Uskontojen edustajien vierailut vankiloissa

Kahta lukuun ottamatta kaikissa vankiloissa vierailee eri uskontokuntien edustajia. Sekä islamin, että ortodoksisuuden ja vapaiden kristillisten uskontosuuntien edustajia vieraili kuudessa vankilassa ja juutalaisuutta edustava vierailija puolestaan yhdessä vankilassa. Yhdessä vankilasta vastattiin heillä käyvän kaikkien mahdollisten uskontosuuntien edustajia ja eräässä vankilassa mainittiin, että vangeilla on mahdollista tavata oman uskontokuntansa edustajia siviilissä poistumisluvalla.

4.6 Vähemmistövastaavat, koulutuksen tarve ja etniset vähemmistöt

Kolmessa vankilassa kahdestatoista oli nimetty henkilö vastaamaan vähemmistöjen asioista. Kuusi vastanneista vankilan johtajista koki henkilöstönsä tarvitsevan lisäkoulutusta vähemmistöjen asioista. Lisäkoulutusta toivottiin erityisesti muslimien kulttuurista ja islamin uskonosta sekä romaanikulttuurista. Yksi vastaajista kertoi heillä olevan laitoksessa niin paljon eri ulkomaalaisryhmiä, ettei priorisointia kulttuurituntemuksen koulutustarpeesta voinut tehdä. Toisesta vankilasta puolestaan sanottiin eri vähemmistöjä olevan sen verran vähän, ettei tarvetta koulutuksen järjestämiselle ollut. Vastaaja lisäsi, että mikäli vähemmistöjen määrä nousi, niin sitten tilanne olisi toinen.

Kahdeksassa kyselyyn vastanneessa vankilassa mainittiin heillä olevan erityiskäytäntöjä, joilla pyritään huomioimaan vähemmistöjen tarpeita. Kolmesta vankilasta mainittiin tämän olevan sitä, että huomioidaan eri uskontoon kuuluvien erikoisruokavaliot. Yhdessä vankilasta kerrottiin, että heillä on huomioitu uskonnolliset tarpeet, kuten rukoukset, rukousmatot, uskonnollinen kirjallisuus ja mahdollisuus ramadanin viettoon. Eräässä vastanneessa vankilassa työskenteli kaksi ulkomaalaistaustaista työntekijää, jotka olivat keskittyneet nimenomaan ulkomaalaistaustaisten kanssa työskentelyyn. Vastauksessa kerrottiin heidän ymmärtävän taustansa kautta kotoutumiseen ja uuteen kulttuuriin liittyvät haasteet ja he pystyivät toimimaan vangin ja laitoksen välisinä kulttuuritulkkeina. Erityiskäytäntöinä mainittiin otettavan huomioon myös romanit ja naisvankien erityistarpeet. Eräästä vankilasta kerrottiin heillä keskustelevan erityisryhmien asioista viikoittaisissa osastokokouksissa.

Kuudessa vankilassa työskenteli romani- tai ulkomaalaistaustaista henkilökuntaa. Kahdessa työskenteli virolaistaustainen henkilö, kahdessa venäläistaustainen ja yhdessä laitoksessa oli töissä kaksi vietnamilaista. Latvialais-, ruotsalais-, albanialais-, ranskalais-, englantilais- ja saksalaistaustaiset työntekijät löytyivät myös yhdestä vankilasta. Kahdessa laitoksessa työskenteli henkilökunnan rinnalla useita romaneja heidän yhteistyökumppaninsa kautta ja kahdessa laitoksessa työskenteli projektin kautta virolais- ja somalialaistaustaiset työntekijät. Vankiloissa, joissa ei työskennellyt ulkomaalaistaustaisia tai romaneja, syyksi kerrottiin se, ettei tällaisia henkilöitä ole ollut hakijoissa tai heillä ei ollut tarvittavaa pätevyyttä virkaan.

4.7 Rasismin ilmeneminen

Rasistiset asenteet vankien parissa olivat vastauksien mukaan hyvin yleisiä. Kaikki vastanneet vankilat ilmoittivat vankien puheissa tai toiminnassa ilmenevän rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita. Muutamista vankiloista mainittiin rasistista käytöstä todennäköisesti olevan, mutta henkilökunnan aikana sitä ilmaistaan harvoin. Rasismi vankien taholta ilmeni kritisointina, asiattomuuksina, kielteisinä asenteina, välttelynä, keskinäisenä sanailuna ja ulossulkemisena. Yhdestä vankilasta vastattiin heillä olleen muutamia vähemmistöihin kohdistuneita väkivallantekoja.

Muutamasta vankilasta korostettiin rasistisen käyttäytymisen esiintyvän usein niin piilotetusti, että henkilökunnan on vaikeaa siihen puuttua. Yhdestä vankilasta raportoitiin rasismin ilmenevän siksi, koska vankien on vaikea ymmärtää vierasta kulttuuria ja siihen kuuluvia tapoja. Kaikista vankiloista vastatattiin rasismiin puututtavan välittömästi, kun sitä havaittiin. Tämän kerrottiin olevan pitkäjänteistä työtä ilmiön pois kitkemiseksi. Keinoina käytettiin keskusteluja, ohjeistuksia, tarvittaessa kurinpidollisia toimia ja äärimmillään siirtoa muualle.

Henkilökunnan keskuudessa rasistiset asenteet olivat harvinaisempia. Neljä vastaajaa kertoi henkilökunnan puheissa tai toiminnassa ilmenevän syrjiviä, rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita. Rasismin mainittiin ilmenevän muun muassa asenteina, rasistisina mielipiteinä ja henkilökunnan välisenä epäasiallisena huumorina. Myös piilorasismia mainittiin esiintyvän, johon puuttuminen koettiin haastavaksi. Kaikista vastanneista vankiloista kerrottiin, että tapauksiin puututaan aina niiden esiin tullessa.

5. Pastorien vastaukset yhdenvertaisuuden toteutumisesta vankiloissa

Kyselystä lähetettiin oma versionsa 18 vankilapastorille, joilta saatiin yhteensä seitsemän vastausta. Kukaan vastanneista pastoreista ei nähnyt vuonna 2015 valmistuneessa Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa muutostarpeita.

5.1 Rasismin ilmeneminen vankiloissa

Kaikki kyselyyn vastanneet kokivat työyhteisössään esiintyvän rasistista käytöstä muiden vankien taholta. Rasismi ilmenee muun muassa painostuksena, halveksuntana, mitätöintinä, nimittelynä, eriateisena väkivaltana ja suvaitsemattomuutena. Ongelmaan pyritään puuttumaan valvonnan ja osastosijoittelun keinoin. Eräässä vankilassa ongelmalliseksi koettiin erityisesti uusnatsismia edustavat vankiryhmät, jotka levittävät rotuvihaa ja antisemitismia lietsovaa kirjallista materiaalia.

Kysymys työyhteisössä esiintyvistä henkilökunnan taholta tulevasta vankeihin kohdistuvasta rasistisesta käytöksestä jakoi vastaajia. Kolme pastoria seitsemästä vastasi rasismia esiintyvän myös henkilökunnan taholta, esimerkiksi asenteissa ja puheissa. Asenteiden mainittiin mahdollisesti vaikuttavan vankien eriarvoiseen kohteluun. Yhdessä vastauksessa selvennettiin,

että henkilöstö tietää miten vankeja tulee kohdella ja suoraa rasistista käytöstä osataan varoa. Siten kohtelu oli pääasiassa tasapuolista ja kunnioittavaa.

Vastaajista kuusi koki työyhteisössään tiedostettavan rasismien olemassaolon mahdollisuuden ja sen esiintyminen otettiin vakavasti. Ongelmallisena nähtiin henkilökunnan keskusteluissa esiintyvä rasistinen huumori, sekä rasististen puheiden hiljainen hyväksyntä. Yksi vastanneista kuitenkin kertoi valveutuneiden työntekijöiden puuttuvan siihen ja pitävän rasismien vastaista keskustelua yllä. Eräs vastaaja koki, ettei rasismien esiintymistä pidetä vankilan johdon taholta edes mahdollisena.

Kolme pastoria kertoi rasistiseen puheeseen aina puututtavan. Puuttumiskeinoina mainittiin ennakoiva työ, valistus ja työnohjaukselliset keinot. Neljä vastaajaa oli sitä mieltä, että rasismiin ei riittävästi puututa. Syynä tähän mainittiin kiire, jonka johdosta asia ohitettiin ja siten se hyväksytään epävirallisesti, vaikka virallisissa yhteyksissä sitä ei pidettäisikään soveliaana. Yksi vastanneista toi esiin, että vangit joskus esittävät rasismisyytöksiä myös aiheettomasti.

5.2 Vähemmistöjen erityistarpeiden huomiointi

Pastoreilta kysyttiin onko työyhteisössä erityisesti kiinnitetty huomiota vähemmistöön kuuluvien sijoitteluun, asuttamiseen ja toimintoihin osallistumiseen. Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastasivat kysymykseen myöntävästi. Eri vähemmistöihin kuuluvien asioita kerrottiin huomioitavan siten, että heitä sijoitetaan samoille osastoille. Eräässä vastauksessa esimerkiksi kerrottiin, että hänen vankilassaan muslimit sijoitetaan samalle osastolle siksi, että tällöin heillä oli mahdollisuus osallistua perjantairukouksiin. Yhdessä vastauksessa kerrottiin vankilassa tehdystä selvitystyöstä koskien sitä, miten eri etniset vähemmistöt voisivat olla toistensa kanssa tekemisissä. Yhdessä vastauksessa mainittiin kaikkien vähemmistöjen voivan asua ja osallistua toimintoihin normaalisti muiden vankien kanssa. Vähemmistöön kuuluvien asioiden huomioimista kerrottiin myös tehtävän heidän yksilöllisten tarpeidensa pohjalta.

5.3 Etnisten vähemmistöjen tarpeiden huomioiminen

Kuusi vastaajaa seitsemästä kertoi, että heidän laitoksissaan huomioidaan etnisten vähemmistöjen asioita ratkaisemalla niitä tilannekohtaisesti ja kohtuullisen joustavasti. Karkotusuhan alla olevien vankien vaikea tilanne jakoi vastauksia. Neljä seitsemästä kertoi, että heidät huomioidaan muun muassa siten, että heitä ohjataan erityistyöntekijöiden vastaanotoille keskustelemaan tilanteesta. Keskusteluavun saaminen edellytti kuitenkin aktiivisuutta joko vangilta itseltään tai henkilöstöltä. Eräs vastaajista mainitsi vankien olevan asian tiimoilta itsekin aktiivisia.

5.4 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen

Kaikki vastaajat kokivat vankien ja heidän läheistensä saavan palvelua omalla äidinkielellään joko suomeksi tai ruotsiksi. Vastanneet täsmensivät henkilökunnassa olevan kielitaitoisia henkilöitä, jotka kotimaisten kielten lisäksi hallitsevat myös muita eurooppalaisia kieliä. Toisaalta ruotsinkielen taitoista henkilöstöä ilmoitettiin olevan vähän ja henkilökunnan ruotsinkielien taidot olivat heikohkolla tasolla.

Pastoreilta tiedusteltiin varmistetaanko heidän työyhteisössä, että kielivähemmistöihin kuuluvien vankien tarpeista huolehditaan, esimerkiksi tilaamalla paikalle tulkki aina, jos vangin

kielitaidosta ei ole varmuutta. Viisi seitsemästä vastasi kysymykseen myöntävästi. He kertoivat työyhteisön pyytävän tarvittaessa apua suurlähetystöistä tai käyttävän tulkkipalveluja. Tilanteen kerrottiin parantuneen koko ajan. Kielteisesti vastanneet kokivat että tulkkia ei käytetä kuin erityistilanteissa tai aivan liian usein toinen vanki joutuu toimimaan tulkkina vangin asioissa.

Puutteellisesti suomea hallitsevien ymmärtämistä kerrottiin helpotettavan tiedottamisen ja opastuksen selkokielisyydellä. Neljä pastoria seitsemästä kuitenkin koki, ettei heidän työyhteisössään näin tehdä riittävästi. Tiedotteiden ja vangille jaettavan materiaalin kerrottiin olevan vaikeaselkoisen virkakielisiä ja niissä mainittiin olevan parantamisen varaa.

Kaikki pastorit vastasivat työyhteisössään käytettävän vieraskielistä materiaalia siltä osin kun sitä on saatavilla. Yksi vastanneista kertoi esimerkiksi hankkineensa vangeille raamattuja, hengellistä kirjallisuutta ja musiikkia heidän omalla kielellään. Eräs vastaajista kertoi materiaalia olevan riittävästi saatavilla, ja jos sitä ei ole, niin sitä hankitaan. Yhdessä vastauksessa mainittiin erikielisiä käännöksiä päiväohjelmista ja järjestyssäännöistä tulleen koko ajan lisää. Yksi vastanneista mainitsi, että erikielistä materiaalia oli saatavilla huonosti, vaikka siihen olisi tarvetta.

Kaikki vastanneet pastorit kertoivat, että esimerkiksi laitosten ilmoitustaululla tiedottamisessa on heidän mielestään huomioitu hyvin myös suomen kieltä taitamattomat henkilöt. Myös kirjallista materiaalia, kuten esimerkiksi tulo-oppaita sekä asiointi- ja hakulomakkeita kerrottiin olevan kaikkien vastanneiden mukaan suomen kielen lisäksi saatavilla myös muilla kielillä.

5.5 Henkilöstön kielitaito ja kulttuurien tuntemus

Yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kaikki pastorit kokivat, että työyhteisössä kannustetaan henkilöstöä opiskelemaan vieraita kieliä. Henkilöstöä rohkaistaan työskentelemään kaikkien vankien kanssa kielestä riippumatta ja kielten opiskeluun kannustetaan. Eräs vastaaja täsmensi, että kielitaidon tärkeys omassa työssä on kyllä ollut esillä, mutta se jätetään vapaa-ajalla hankittavaksi.

5.6 Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen

Pastoreista neljä vastasi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluvalla olevan samat mahdollisuudet osallistua toimintoihin kuin muillakin vangeilla. Kolme vastanneista koki, ettei näin ole. Yhden pastorin mukaan seksuaalivähemmistöt joutuvat asumaan eri osastolla turvallisuuskysymysten vuoksi, jolloin toimintoihin osallistumiseen jää vähemmän mahdollisuuksia. Yksi vastaajista koki julki tuodun seksuaalisen suuntautumisen tuovan aina haasteita suljetun vankilan olosuhteissa.

Kaikki vastanneet pastorit kielsivät työyhteisössä esiintyvän sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvää syrjintää ja häirintää. Henkilökunnan kerrottiin puuttuvan asiaan jos tällaista ilmenee. Yksi vastanneista koki tilanteen olevan rauhallinen tai ainakaan hänen tietoonsa ei ollut tullut mitään hälyttävää.

5.7 Nuorten, vanhusten ja nais erityisten tarpeiden huomioiminen

Kaikki vastanneet pastorit vastasivat nuorten vankien tarpeiden tulevan huomioiduksi heidän työyhteisöissään, sillä heidän kanssaan työskennellään intensiivisemmin. Yksi vastaajista kertoi esimerkiksi, että kaikki laitokseen saapuvat nuoret haastatellaan huolellisesti. Heidän kanssaan työskennellään keskustellen ja tehdään paljon verkostoyötä. Nuorten tarpeita huomioidaan myös osastoinnin keinoin sekä nuoria varten resursoituilla ohjaajilla ja erityisohjaajilla.

Vastanneista viisi koki, että heidän laitoksessaan huomioidaan hyvin myös vanhusten tarpeet. Huomioinnin keinona käytettiin sijoittelua vanhusten tarpeisiin soveltuville osastoille tai siirtämällä heitä paremmin soveltuvampaan vankilaan. Yksi vastanneista kertoi heidän laitoksessaan olevan mahdollisuus esimerkiksi apuvälineiden ja hissin käyttöön, mikäli liikkuminen on huonoa.

Ainoastaan yksi vastanneista pastoreista työskenteli vankilassa, jossa oli naisia. Naisasiakkaiden kanssa työskentelevä pastori kertoi naiseuden ja äitiyden olevan esillä henkilökohtaisissa tapaamisissa. Vastaaja kertoi, että hänen laitoksessaan olevan meneillään myös joitakin naiserityisiä projekteja.

Kaikki vastanneet pastorit totesivat heidän laitoksessaan kiinnitettävän huomiota ja puututtavan tarpeen mukaan naisiin kohdistuvaan syrjintään ja seksuaaliseen häirintään, tapahtuipa sitä sitten toisten asiakkaiden tai henkilökunnan taholta. Puuttumisen keinoina kuvailtiin olevan keskustelu ja asian saattaminen esimiesten tietoon ja sitä kautta laajempaan käsittelyyn. Asiaan kerrottiin puututtavan myös Varpu-ohjeiden mukaisesti. Yksi vastaaja toi esiin, että miesten kanssa työskentelevät naiset joutuvat aina jonkun verran sietämään seksistisiä kommentteja.

Kysymys sallitaanko yhteisessä tiloissa tai henkilökunnan työhuoneissa seksistisiä kuvia, jatkoi pastorien vastaukset. Neljän vastaajan mukaan heidän laitoksessaan, sekä yhteisissä tiloissa että henkilökunnan työhuoneissa oli seinillä seksistisiä kuvia. Kuvia oli myös työntekijöiden tietokoneiden taustakuvina. Yksi vastanneista kertoi työntekijöiden joskus koettelevan rajojaan kuvien suhteen ja hän oli huolissaan, kun asioihin ei puututtu. Kuvia esiintyi myös vankien selleissä. Yksi vastanneista tarkensi, että pahimmat kuvat kyllä selleistä poistetaan. Loput vastaajat kertoivat ilmapiirin muuttuneen, eikä kuvia enää kerrottu olevan näkyvissä, eikä niitä myöskään nähty soveliaina. Ilmiön koettiin muutoinkin olevan menneiltä vuosikymmeniltä.

5.8 Vanhemmuuden tukeminen ja lapsiystävällisyys

Kaikki vastanneet pastorit ilmoittivat rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten tukevan tuomitun vanhemmuutta, mikäli se on lapsen edun mukaista. Vanhemmuutta tuetaan erilaisin perhetyön muodoin sekä kannustamalla vankeja pitämään yhteyttä lapsiinsa. Yksi vastanneista toi esiin, että tällä osa-alueella oli tapahtunut huomattavaa edistymistä viime vuosina. Kaikki vastanneet pastorit myös kokivat laitoksen tapaamistilojen olevan lapsiystävällisiä. Erillisten lapsitapaamistilojen kerrottiin olevan sisustettu lapset huomioiden ja siellä oli leluja, lastenkirjoja, pelejä sekä lapsille soveltuvia huonekaluja. Myös perhetapaamistiloja kuvailtiin kohtuullisen hyviksi.

5.9 Vierasperäisen henkilöstön rekrytointi

Pastorista neljä oli sitä mieltä, että rikosseuraamusalan koulutuksessa ja avoimista viroista tiedottamisessa tuodaan esille se, että rikosseuraamusalalla tarvitaan eri kulttuurien tunte-musta ja erilaisten kielten taitoja. Vastanneet kertoivat asian olleen rekrytoinnissa paremmin esillä viime aikoina. Yksi vastanneista korosti kielitaidon ja eri kulttuurien tuntemuksen tarpeen olevan suuri ja antavan henkilökunnalle mahdollisuuden tehdä työtään entistä paremmin. Vastanneista kolme oli sitä mieltä, että tässä olisi vielä parannettavaa ja asia tulisi olla enem-män esillä.

6. Yhdenvertaisuuden toteutuminen yhdyskuntaseuraamus-toimistossa

Kysely lähetettiin kaikkiin yhteiskuntaseuraamustoimistoihin ja vastauksia kyselyyn tuli 12. Kaikki alueet olivat vastauksissa edustettuina. Kuusi vastauksista tuli Länsi-Suomen rikosseu-raamusalueelta, viisi Itä- ja Pohjois-Suomen rikosseuraamusalueelta ja yksi Etelä-Suomen rikosseuraamusalueelta. Vastaajista yksi mainitsi kysyttäessä muutostarpeista vuoden 2015 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmasta, että epäkohtana on Suomen toisen virallisen kielen asema. Vastaajan mukaan yhdyskuntaseuraamustoimistoissa kaikki lomakkeet eivät ole saatavilla ruotsin kielellä.

6.1 Yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanoon liittyvät ongelmat

Suurin osa vastanneista koki eri vähemmistöjen yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanossa esiintyvän erityisiä ongelmia. Ongelmat liittyivät useimmiten palvelupaikan löytämiseen ja asioinnin haasteisiin yhteisen kielen puuttuessa. Kymmenessä vastauksessa kerrottiin ulko-maalaisten asiakkaiden osalta kielitaidon puutteen vaikeuttavan palvelupaikan löytymistä sekä asioimista toimistossa. Ongelmallisena nähtiin myös tulkkaukseen liittyvät seikat. Harvinaisempien kielten kohdalla oli vaikea saada tulkkia, asiakkaat eivät välttämättä luota tulkkeihin tai tulkki voi olla asiakkaan tuttava.

Liikuntarajoitteisten asiakkaiden haasteet asioinnissa ja palvelupaikan saamisessa mainittiin myös useassa vastauksessa. Esteettömien palvelupaikkojen löytäminen nähtiin haasteellisena. Muutamit vastaajat kokivat haasteelliseksi löytää palvelupaikkoja romaneille. Yksi vastaaja korosti, että mihin tahansa vähemmistöryhmään kuuluvalla on vaikeaa löytää palvelupaikkaa.

6.2 Kielivähemmistöjen tarpeiden huomioiminen

Viisi vastaajaa toi esiin, että eri kielivähemmistöjen tarpeita ei ole huomioitu työyhteisössä riittävän hyvin. Esimerkiksi vieraskielisiä esitteitä asiakkaille ei ollut riittävästi saatavilla. Erityisesti esitteitä toivottiin olevan venäjäksi ja kurdin kielelle käännettynä. Toimistoista toivottiin kutsukirjeiden kääntämistä kotimaisten kielten lisäksi myös muille kielille. Loput vastaajista olivat sitä mieltä, että vieraskielisiä esitteitä on pääsääntöisesti riittävästi. Muuta-massa vastauksessa painotettiin, että heillä on hyvät valmiudet palvella asiakkaita myös ruot-siksi.

Kahta toimistoa lukuun ottamatta kaikissa kyselyyn vastanneissa toimipisteissä käytettiin ammattitulkkia kuukausittain. Useimmiten tulkkia käytettiin muutamia kertoja kuukaudessa.

Yhdessä toimistossa tulkkia käytettiin useammin kuin kerran viikossa ja yhdessä toimistossa tulkkia ei käytetty lainkaan.

Kahdeksassa vastauksessa korostettiin, että henkilökunta ei toimi koskaan tulkkina. Omaista tai toista asiakasta ei myöskään käytetty tukkina. Yhdestä toimistossa henkilökuntaan kuuluva tulkki muutaman kerran kuukaudessa, loppuissa kolmessa toimistossa henkilökunta tulkki satunnaisesti. Asiakkaan omaista käytettiin tulkkina silloin tällöin.

6.3 Nuorten tarpeiden huomioiminen

Yhtä toimistoa lukuun ottamatta kaikki vastasivat myöntävästi kysymykseen siitä, huomioidaanko nuorten kanssa työskentelyssä riittävästi verkostoituminen ja kokonaisvaltaisten palvelujen järjestäminen. Vastauksissa korostettiin verkostotyöskentelyä nuorten kanssa tehtävässä työssä.

6.4 Vanhemmuuden tukeminen

Kolme vastaajaa koki, ettei yhdyskuntaseuraamustyössä tueta riittävästi tuomitun vanhemmuutta. Työskentely asian tiimoilta oli edelleen alkutekijöissään ja perhetyöhön ei panostettu esimerkiksi seuraamusselvitysvaiheessa. Yksi vastanneista koki, että vanhemmuuteen tulisi kiinnittää tulevaisuudessa enemmän huomiota, koska se voi motivoida asiakkaan selviytymistä. Osassa vastauksissa korostettiin, että esimerkiksi vanhemmuuteen kiinnitetään nykyisin enemmän huomiota kuin ennen. Yhdestä toimistosta löytyi myös perhetyön yhteyshenkilö. Yksi vastaajista koki, ettei perhetyö ja omaisten tukeminen ole yhdyskuntaseuraamustyössä ydinaluetta, vaan kuuluu sosiaalityön toiminta-alueelle.

6.5 Naisierityisten tarpeiden huomioiminen

Naisasiakkaiden erityistarpeet, kuten heidän fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa otettiin huomioon kaikkien kyselyyn vastanneiden mukaan päätettäessä heidän yhdyskuntaseuraamustaan koskevista asioista. Naisierityiset asiat otettiin huomioon soveltuvuus selvityksessä ja palvelupaikan valinnassa sekä valvonnan sisällön rakentumisessa. Useat vastanneista korostivat, että naiset huomioidaan yksilöllisen tilanteen mukaan yhtä lailla kuin miehetkin. Muutamista toimistoista kerrottiin heidän kouluttaneen henkilökuntaa erityisesti naistyöhön sekä pohtineet aihetta muun muassa kokouksissa.

6.6 Vammaisten tarpeiden huomioiminen

Kahdeksassa vastanneessa yhdyskuntaseuraamustoimistossa sisäänkäynnit ja muut tilat olivat esteettömiä ainakin osittain ja mahdollistivat myös liikuntavammaisten asiakkaiden asioinnin toimistossa. Loput vastaajista kokivat, että vammaisten tarpeissa oli parantamista. Esimerkiksi pyörätuolilla ei ollut mahdollista päästä toimistoon, liikkuminen esimerkiksi rappusten takia oli vaikeaa eikä lähistöllä ollut mahdollisuutta invalidipysäköintiin. Eräässä toimistossa kerrottiin pyörätuolissa olevia asiakkaita tavattavan aina muualla kuin toimistolla.

6.7 Vähemmistöjen erityistarpeiden huomiointi

Seitsemän toimistoa toi esiin käytäntöjä, joilla huomioitiin vähemmistöjen erityistarpeita. Kaksi toimistoista mainitsi tällaisia olevan romanien väistämismääräyksen huomioiminen ja romaniasiakkaiden kanssa työskentelyn tukena käytettävän Romano Mission palveluohjauksen. Yhdestä toimistosta kerrottiin, että heillä huomioidaan erityisesti nuorten asiakkaiden kohdalla heidän opiskeluun liittyvät aikataulut. Kahdesta toimistosta kerrottiin huomioitavan ruotsinkieliset asiakkaat esimerkiksi käyttämällä kaksikielistä työntekijää.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen vastauksissa ei rasismia ilmennyt. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että henkilökuntansa puheissa tai toiminnassa ei ilmene vähemmistöjä pilkkaavia tai rasistisia asenteita.

6.8 Koulutuksen tarve, vähemmistövastaavat ja etniset vähemmistöt henkilökunnassa

Hieman yli puolet vastaajista koki työyhteisönsä tarvitsevan lisää tietoa tai koulutusta jonkun tietyn vähemmistöryhmän kohdalla. Lisäkoulutusta toivottiin erityisesti romani- ja muslimikulttuureista. Muutamat toivoivat koulutusta yleisesti eri kulttuureista ja vähemmistöryhmien kanssa työskentelystä. Yhdessäkään vastanneista toimistoista ei ollut erikseen nimettyä vähemmistövastaavaa huolehtimaan esimerkiksi romani ja ulkomaalaistaustaisten asioista. Syyt tähän vaihtelivat toimistoittain. Muutamassa toimistossa asia oli ymmärretty niin, että vähemmistöjen asioista vastaava henkilö työskentelisi yksin vähemmistöjen kanssa ja koska asiakasmäärät olivat niin suuria, niin ei ollut mahdollista kuormittaa tässä vain yhtä henkilöä. Neljästä toimistosta ilmoitettiin, että erillisten vähemmistövastaavien nimeämiseen ei ole nähty tarvetta. Yhdessä vastauksessa mainittiin, etteivät työntekijäresurssit mahdollista tällaista panostusta.

Ainoastaan yhdessä toimistossa mainittiin henkilökunnassa olevan romani- tai ulkomaalais-taustaisen työntekijän. Kyseisessä toimistossa työskenteli kaksi ulkomaalaistaustaista henkilöä; toinen Venäjältä ja toinen Somaliasta.

7. Yhdenvertaisuuden tukeminen Arviointikeskuksissa

Arviointikeskuksille suunniteltu kysely lähetettiin kaikille kolmelle alueelle ja vastaukset saatiin Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen arviointikeskuksista. Molemmat vastanneet arviointikeskukset olivat huomanneet vuonna 2015 valmistuneessa yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa muutostarpeita. Toisessa vastauksessa tuotiin esiin vankeuden täytäntöönpanon siirtoasioiden ajankohtaistuneen, joten asiaa tulisi käsitellä myös suunnitelmassa, jossa nykyisellään puhutaan ainoastaan yhteiskuntaseuraamusten täytäntöönpanon siirroista. Molemmat vastaajat kertoivat myös ulkomaalaisvankien määrän lisääntymisen tuottavan tarpeen suunnitelman muutoksille. Ulkomaalaisvankien määrän kasvun myötä olisi tarvetta selkeyttää karkotettavien, käännytettävien ja maahantulokiellon alaisten ulkomaalaisvankien asemaa.

7.1 Vähemmistöt ja rikosseuraamuksien toimeenpano

Molemmat arviointikeskukset vastasivat vähemmistöjen toimeenpanoon liittyvän erityisiä ongelmia. Ongelmiksi määriteltiin ulkomaalaisvankien osalta kielitaitoon liittyvät ongelmat, jonka myötä heille suunnattu toiminta on riittämätöntä. Ulkomaalaisvankien suuri määrä teki toimintaan ja kuntoutukseen osallistumisen ryhmälle haastavaksi.

Liikuntarajoitteisille asiakkaille ei Rikosseuraamuslaitoksissa ole riittävästi esteettömiä tiloja. Tähän ongelmaan esitettiin ratkaisuksi sijoittamistoiminnan kehittämistä valtakunnalliseksi, jolloin heidän erityistarpeitaan voitaisiin huomioida paremmin. Kotipaikka nähtiin myös haasteellisena tilanteissa joissa vankilat ovat yliasutustilassa. Seksuaalirikollisten vaikeaa asemaa korotettiin toisessa vastauksessa. He ovat yliasutetuissa vankiloissa erityisen haavoittuvassa asemassa ja heidän henkilökohtainen koskemattomuutensa vaarantuu sekä toimintaan osallistuminen käy hankalaksi.

Arviointikeskukset vastasivat huomioivansa vähemmistöjen tarpeet ja riskit heidän sijoittelussaan parhaansa mukaan, mutta aina erityistarpeita ei voida ottaa huomioon, koska vankiloissa tarpeita vastaavia tiloja tai toimintoja ei ole lainkaan tai on vain rajoitetusti.

Toisessa arviointikeskuksessa kerrottiin varmistettavan erityisjärjestelyillä kielivähemmistöihin kuuluvien vankien ja asiakkaiden tarpeista huolehtiminen, esimerkiksi tilaamalla tulkki paikalle aina jos kielitaidosta ei ole varmuutta. Toinen arviointikeskus kertoi alueella olevien ulkomaalaisvankien määrän olevan niin suuri, että aina ei pystytä varmistamaan kielivähemmistöön kuuluvalla tulkkausta, esimerkiksi silloin jos suoritettava rangaistusaika on kovin lyhyt ja suunnitelma joudutaan laatimaan kirjallisen materiaalin pohjalta. Tulkkausta kuitenkin kerrottiin käytettävän aiempaa enemmän, silloin kun kielivähemmistöihin kuuluvien arviointi ja suunnittelu toteutettiin yksilöllisin haastatteluin.

7.2 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo henkilöstön keskuudessa

Toinen arviointikeskuksista vastasi henkilökunnan puheissa tai toiminnassa ilmenevän syrjiviä, rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita. Asian ilmenemistä tai siihen puuttumista ei kuitenkaan tarkemmin vastauksessa avattu. Kummassakaan arviointikeskuksista ei työskennellyt romani- tai ulkomaalaistaustaista henkilöstöä. Syyksi tähän kerrottiin, ettei heille ole tullut hakemuksia henkilöiltä joiden koulutus olisi soveltuvaa työhön. Toinen vastaajista kertoi heidän tekevän tiivistä yhteistyötä Rikosseuraamuslaitoksen muiden yksiköiden ulkomaalaistaustaisen henkilöstön kanssa.

Toinen arviointikeskuksista vastasi avoimista viroista tiedottamisessa otettavan riittävästi esille sen, että rikosseuraamusalalla tarvitaan eri kulttuurien tuntemusta ja erilaisten kielten taitoja. Toinen vastaaja taas oli sitä mieltä, että he eivät ole toistaiseksi lähteneet mukaan toteuttamaan positiivista diskriminaatiota asettaen etnisen taustan tai erilaisten kielten taidon etusijalle arviointi- ja suunnitteluosaamisen sijaan. Kieli- ja kulttuurinäkökulmat kerrottiin kuitenkin otettavan muulla tavoin huomioon esimerkiksi käyttämällä tulkkausta ja tekemällä yhteistyötä romanihankkeiden kanssa.

Molemmat vastanneista arviointikeskuksista ilmaisivat tarvitsevansa työyhteisölleen lisää tietoa ja koulutusta vähemmistöryhmien osalta. Lisäkoulutusta toivottiin erityisesti muslimi- ja romanikulttuurista. Toinen vastanneista kertoi heidän tarvitsevan jatkuvasti tietoa kaikilta yhteiskunnan osa-alueilta ja toimijoilta, koska yhteiskunta ja palvelut ovat jatkuvassa muutoksessa. He kokivat tarvitsevansa myös jatkuvaa informaatiota Rikosseuraamuslaitoksen

yksiköiltä. Vastaaaja kertoi heidän järjestävän ja osallistuvan aktiivisesti erilaisiin yhteista-
paamisiin, projekteihin ja hankkeisiin, joissa käsitellään vähemmistöjen tarpeita. Lisää toi-
vottiin tietoisuutta esimerkiksi skypen kautta järjestettävänä tilaisuuksina, sekä raportointia
valmistuneista tutkimuksista, selvityksistä ja hankkeista. Vastauksessa korostettiin tarpeiden
olevan koko ajan ajassa eläviä.

8. Yhdenvertaisuuden edistäminen rikosseuraamusalueilla

Aluekeskuksille suunnattu yhdenvertaisuuskysely lähetettiin kaikille Suomen rikosseu-
raamusalueille ja vastaukset saatiin Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen aluekeskuksista. Kum-
massakaan vastauksessa ei koettu olevan muutostarpeita vuoden 2015 yhdenvertaisuus- ja
tasa-arvosuunnitelmaan. Molemmat vastanneet alueet ilmoittivat tukevansa alueensa laitosten
ja yksiköiden asenneilmapiirin kehittymistä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta arvostavaksi. Toi-
nen vastanneista alueista ilmoitti heillä olevan suunnitelmissa tehdä rasismin vastainen toi-
mintaohjelma.

8.1 Vähemmistöjen huomioiminen ja toimintoihin osallistuminen

Molemmat aluekeskukset vastasivat myönteisesti kysymykseen siitä, onko vähemmistöön
kuuluvien ryhmien sijoitteluun, asuttamiseen, toimintoihin osallistumiseen ja yhdyskunta-
palvelupaikkojen hankintaan kiinnitetty alueilla erityistä huomiota. Aluekeskukset kertoivat
alueella olevan laitoksia joissa vähemmistöön kuuluvat vangit eivät voi osallistua toimintoihin
muiden vankien kanssa. Toisessa vastauksessa tarkennettiin isojen vankiloiden olevan hyvin
osastoituja, jolloin vähemmistöön kuuluvilla vangeilla ei ole tarvetta osallistua toimintoihin
muiden vankien kanssa, vaan toiminnot voidaan järjestää omissa tiloissa.

8.2 Rasismiin reagoiminen

Molemmissa vastauksissa tuotiin esiin rasismin olemassaolon mahdollisuus sekä kerrottiin
otettavan rasismin kokemukset vakavasti. Toinen vastaajista kertoi rasismin näkyvän vankien
välisinä konflikteina, joiden taustalla vaikuttavat rasistiset syyt. Konflikteihin puututaan ja
suhtaudutaan vakavasti. Aihepiiriä oli myös käyty läpi yksiköiden johdon kanssa tietoisuuden
lisäämiseksi.

8.3 Naisten, nuorten ja vanhusten huomioiminen

Molempien vastanneiden alueiden laitoksissa ja yksiköissä oli huomioitu riittävän hyvin
nuorten erityistarpeet sijoittelussa ja toimintojen järjestämisessä, sekä muissa asiakasryhmää
koskettavissa kysymyksissä. Vastaajat mainitsivat, että asiassa olisi kuitenkin vieläkin pa-
rannettavaa. Toinen vastaaja kertoi heillä olevan käynnissä usean yksikön yhteinen hanke,
jossa kehitetään täytöntöönpanoprosessia nuorten erityistarpeet huomioiden.

Naisasiakkaiden fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeet huomioitiin mo-
lemmilla alueilla päätettäessä heidän yhdyskuntaseuraamustaan tai vankeuttaan koskevista
asioista. Toinen vastaajista tosin kertoi, ettei heidän alueensa yksiköihin sijoiteta lainkaan
rangaistusta suorittavia naisvankeja. Alueella jolle naisvankeja sijoitetaan, kerrottiin naisten

erityistarpeisiinsa kiinnitettävän erityistä huomiota ja nais erityisiä toimintoja kehitettiin jatkuvasti ja aktiivisesti heidän yksiköissään.

Vanhusten erityistarpeet kerrottiin otettavan huomioon molemmilla alueilla päätettäessä heidän rangaistuksen suorittamista koskevista asioista. Toinen vastaajista kertoi rangaistusajan suunnittelun olevan yksilöllistä, mutta aivan varma hän ei ollut siitä, että otetaanko vanhusten tarpeet huomioon riittävällä tarkkuudella.

8.4 Vanhemmuuden tukeminen

Molemmilta alueilta vastattiin heidän mahdollistavan laitoksissa säännölliset tapaamiset vanhemman ja lapsen välillä, mikäli niiden olin arvioitu olevan lapsen edun mukaisia. Molemmat alueet mainitsivat heidän laitostensa tapaamistilojen olevan lapsiystävällisiä. Toiselta alueelta täsmennettiin lasten tapaamistilojen asianmukaisuuteen ja viihtyvyyteen kiinnitettävän erityistä huomiota.

9. Vastauksiin liittyvää pohdintaa

Yhdenvertaisuuskyselyyn saatujen vastausten määrä jäi kokonaisuudessaan vuoden 2015 kyselystä, ja vastausprosentti oli alle 50 prosenttia, joka heikentää tulosten yleistettävyyttä. Hyvin vastauksia saatiin yhdyskuntaseuraamustoimistoista, joista vain kolme jätti vastaamatta. Itä- ja Pohjois-Suomen aluekeskus jätti vastaamatta tälläkin kertaa, kuten se on tehnyt kaikkina aikaisempinakin kertoina. Vastausta ei myöskään saatu Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskuksesta.

Kysely ajoittui kesäkuukausille, jolloin lomakausi on voinut vähentää vastauksien määrää. Yhtenä syynä huonoon vastausprosenttiin saattaa olla myös se, että kyselyitä tehdään nykyisin varsin paljon, joten innostus niihin vastaamiseen on laimennut. Vastaajien joukossa oli tällä kertaa vaihtuvana ammattiryhmänä vankiloiden pastorit ja myös heiltä tuli vähänlaisesti vastauksia, joten nekään vastaukset eivät tuoneet merkittävästi lisätietoa.

Osa kyselyyn vastanneista jätti useat vastaukset ilman perusteluja, jolloin kokonaiskuva jäi ohuemmaksi. Toisaalta mukana oli myös runsaasti vastauksia, joita oli perusteltu huolellisesti ja jotka tarjosivat paljon yksityiskohtaista lisätietoa.

Vuonna 2015 valmistuneessa yhdenvertaisuus ja tasa-arvo suunnitelmassa ei nähty juurikaan muutoksen tarpeita. Yhdenvertaisuussuunnitelmaan annettiin palautetta lähinnä kahden Arviointikeskuksen vastauksessa. Tällöin mainittiin että ulkomaalaisvankien määrän voimakas lisääntyminen ja muun muassa tuomion siirtoasioiden aktivoituminen edellyttäisivät jo suunnitelman päivittämistä.

Laitokset painottivat kaikkien vankien asuttamisen tapahtuvan samojen periaatteiden mukaan eikä etnisillä seikoilla ole tähän mitään vaikutusta. Suljetuille osastoille asuttamisen syynä kerrottiin olevan rikoksen laatu, joka voi asettaa vangen vaaraan toisten vankien taholta. Erityisesti tällä tarkoitettiin seksuaalirikollisia. Muina syinä lueteltiin oikeuden asettamat tutkinnalliset rajoitteet, vangen oma pyyntö tai muita vankeja häiritsevä käyttäytyminen.

Lähes kaikissa vastauksissa todettiin että eri vähemmistöjen toimeenpanoon liittyi usein haasteita, jotka täytyy ratkaista. Yleisimmät ongelmat liittyivät yhteisen kielen puuttumiseen. Tulkkipalveluja kerrottiin käytettävän tarpeen mukaisesti, eikä yhdessäkään vastauksessa

tuotu esiin, että kustannukset olisivat rajoittaneet tulkin käyttöä. Useissa vastauksissa tuotiin myös esiin ongelmat liikuntarajoitteisten esteellisyyden kanssa.

Materiaalia eri kielillä kerrottiin olevan saatavilla nykyisin paremmin kuin aikaisempien kyselyjen vastauksissa. Monet laitokset olivat itse aktiivisesti käännättäneet tulo-oppaita ja muita materiaalia eri kielille heidän yksilöllisen tarpeensa mukaisesti. Muutamassa vastauksessa tosin toivottiin, aikaisemmissa kyselyissä saatujen vastausten tapaan, että Keskushallinto kääntäisi kaiken vierasperäisen materiaalin laitoksiin ja yksiköihin. Keskushallinto onkin tuottanut kaikkiin laitoksiin sopivaa materiaalia, kuten esimerkiksi Arki vankilassa – opas suljettuun vankilaan tulevalle vangille sekä opas Suomen seuraamusjärjestelmästä, jotka molemmat ovat saatavilla myös englanniksi.

Lisäkoulutusta eri kulttuureista ja vähemmistöistä toivottiin järjestettävän säännöllisesti, sillä aina tulee vastaan uusia asioita ja henkilökuntakin vaihtuu. Erityisesti muslimitaustaisista toivottiin lisäkoulutusta, jota heti kyselyn jälkeen syksyllä 2017 järjestettiin Vankeusaika mahdollisuutena hankkeen yhteydessä.

Rikosseuraamuslaitoksessa työskentelee edelleen hyvin vähän romani- ja maahanmuuttajataustaista henkilökuntaa, mikä on suuri puute. Määrät eivät ole lisääntynyt lainkaan viimeisen kymmenen vuoden aikana. Romano Mission-projektin myötä muutamaan laitokseen oli saatu henkilökunnan rinnalle työskentelemään romanitaustainen henkilö ja kokemukset tästä olivat erityisen hyviä. Merkittävää tämän kerrottiin olevan siksi, koska tällöin romani - sekä henkilökunnan että vankien keskuudessa - nähtiin muussakin roolissa kuin pelkästään rikoksen tekijänä.

Rasismien suhteen yhdyskuntaseuraamustoimistojen vastaukset erosivat merkittävästi vankiloiden vastauksista, sillä toimistoissa rasismia ei kuvattu esiintyvän yhdessäkään vastauksessa. Vankiloissa vankien kerrottiin olevan usein suvaitsemattomia toisiaan kohtaan ja heidän keskuudessaan esiintyy avoimesti rasismia, johon henkilökunnan taholta myös aktiivisesti puututaan. Myös henkilökunnan mahdollisen rasismien olemassaolo myönnettiin aikaisempia vuosien vastauksia avoimemmin. Arkipäivän rasismi vankilassa voi olla esimerkiksi rasististen vitsien kertomista, kielitaidon käyttämättä jättämistä, vihamielisiä tai välinpitämättömiä eleitä ja ilmeitä, viivyttelyä, kärsimättömyys tai vastentahtoisuutta huolehtia etniseen vähemmistöön kuuluvan vangin asioista. Usein tällaiset tilanteet jäävät huomioimatta ja selvittämättä tai niihin on niin totuttu, että niiden katsotaan olevan vankilan arkipäivää.

Lähinnä vitsit ja rasistinen huumori olivat ne asiat, joita viljellään ja joihin vastaajat kertoivat olevan myös vaikea puuttua. Esimerkiksi yhteisissä kokouksissa ja uusien työntekijöiden perehdytyksessä olisi hyvä ottaa esille, että laitoksissa on nollatoleranssi kaiken rasistisen käyttäytymisen ja siten myös rasististen ja vähemmistöjä loukkaavien vitsien suhteen.

Hämmästyttävää oli muutamassa pastorin vastauksessa esiin tullut seksististen kuvien esiintyminen henkilökunnan yleisissä tiloissa sekä myös tietokoneen näyttöpäätteellä. Koska vastauksia saatiin kohtalaisen vähän, niin tämänkään asian yleisyydestä ei voi tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Mutta kuten yhdessä vastauksessa todettiin, tällaisten kuvien esiintyminen ei todellakaan ole enää nykypäivää, eikä tällaista olettaisi missään enää esiintyvän.

Liitteet 1-6: Kyselylomakkeet

Liite 1. VANKILAT

KYSELY YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA VANKILAT

1. Laitos tai yksikkö

2. Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut suunnitelmassa joitakin muutostarpeita?

☐ Kyllä

☐ En

Mitä?

3. Esiintyykö eri vähemmistöjen (romaniasiakkaiden, ulkomaalaistaustaisten, kielivähemmistöjen, uskonnollisten vähemmistöjen, vammaisten, vanhusten, nuorten, naisten ja seksuaalivähemmistöjen) toimeenpanossa erityisiä ongelmia? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos esiintyy, niin kuvaa tarkemmin minkä vähemmistön osalta ongelmia esiintyy ja millaisia ne ovat?

Vaihtoehtoiset kysymykset suljettu / avolaitos

Suljetut laitokset:

4. Kuinka suuri osa romaneista ja ulkomaalaistaustaisista asuu: normaaleilla osastoilla, normaaleilla suljetuilla osastoilla, omilla osastoillaan?

5. Mikä on ollut syynä asuttamiseen suljetuille tai omille osastoille?

6. Kuinka monta tuntia viikossa on toimintaa suljetuilla ja/tai osastoilla, joilla asuu pääasiassa vain romaneja ja / tai ulkomaalaistaustaisia vankeja? Mitä tämä toiminta on?

7. Osallistuvatko romanit ja ulkomaalaistaustaiset toimintoihin muiden vankien kanssa?

☐ Kyllä

☐ Ei

Onko jotain toimintaa, mihin he eivät voi osallistua? Mistä tämä johtuu?

SULJETTULAITOS SIIRRY KYSYMYKSEEN 10.

Avolaitokset:

8. Ovatko jotkut romanit ja ulkomaalaistaustaiset joutuneet palaamaan suljettuun laitokseen syrjinnän tai rasististen käyttäytymisen vuoksi?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on, niin millaista ja kuinka yleistä tämä on (arvio)?

9. Onko romaneille järjestetty erikseen perusopetusta ja / tai romanikielen ja – kulttuurin opetusta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on järjestetty, niin milloin viimeksi? Onko opettajana toiminut romani? Jos ei ole järjestetty, niin miksi ei ole?

10. Onko ulkomaalaistaustaisille, jotka eivät puhu suomea tai ruotsia, järjestetty kieliopetusta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on, niin millaista se oli, milloin viimeksi? Jos ei ole järjestetty, niin miksi ei ole?

11. Millä kielillä laitoksessanne on tarjolla esitteitä vankilan oloista sekä vankien oikeuksista ja velvollisuuksista? (VL 4: 4§) *

12. Ovatko eri kielivähemmistön tarpeet mielestäsi huomioitu työyhteisössä hyvin? Onko esimerkiksi eri asiointilomakkeita tarjolla eri kielillä, saavatko maahanmuuttajataustaiset, suomen ja ruotsinkieliset sekä heidän omaisensa ajankohtaista informaatiota esim. ilmoitustaulujen kautta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Miten asia on huomioitu?

13. Käykö vankilassanne vierailuilla eri uskontokuntien edustajia? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Mitä uskontoryhmiä he edustavat ja kuinka usein he käyvät?

14. Kuinka usein vankilassanne käytetään ulkopuolista tulkkia? Jos tulkkia käytetään hyvin vähän tai ei lainkaan, niin miksi?

15. Kuinka usein käytetään henkilökuntaan kuuluvaa työntekijää tulkkina virallisissa asioissa (/kk)? *

16. Kuinka usein käytetään toista asiakasta tai omaista tulkkina virallisissa asioissa (/kk)? *

17. Onko joku henkilökunnastanne nimetty vastaamaan vähemmistöjen asioista? *

☐ Kyllä

☐ Ei

18. Tarvitseeko työyhteisösi lisää tietoa tai koulutusta jonkun vähemmistöryhmän osalta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos tarvitsee, niin kuvaa tarkemmin minkä vähemmistön osalta lisätietoja tai koulutusta tarvitaan ja millainen koulutus olisi hyödyllistä?

19. Onko laitoksessanne joitakin erityiskäytäntöjä edellä mainittujen lisäksi, joilla pyritään huomioimaan vähemmistöjen tarpeita? *

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä

Minkä vähemmistöryhmän kohdalla erityiskäytäntöjä on ja millaisia tarpeita on huomioitu?

20. Onko laitoksenne henkilökunnassa romani tai ulkomaalaistaustaisia? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Jos on, niin kuinka monta ja mistä maista he ovat kotoisin? Jos ei ole lainkaan, niin miksi ei ole?

21. Ilmeneekö vankien puheissa tai toiminnassa toisia vankeja kohtaan arvionne mukaan rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Jos ilmenee, niin millaista se esimerkiksi on, miten yleistä se on ja miten siihen on puututtu?

22. Ilmeneekö henkilökunnan puheissa tai toiminnassa arvionne mukaan syrjiviä, rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita? *

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Jos ilmenee, niin millaista ne ovat ja miten niihin on puututtu?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 2. KYSELY PASTORIT

KYSELY YHDENVERTAISUUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA PASTORIT

1. Rikosseuraamusalue *

☐ ESRA

☐ IPRA

☐ LSRA

2. Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut tarpeita?

☐ Kyllä

☐ En

Mitä?

3. Esiintyykö työyhteisössäsi muiden vankien taholta rasistista käytöstä? *

☐ kyllä

☐ ei

Jos esiintyy, kuvaa minkälaista se on?

4. Esiintyykö työyhteisössäsi henkilökunnan taholta vankeihin kohdistuvaa rasistista käytöstä? *

☐ kyllä

☐ ei

Jos esiintyy, kuvaa minkälaista se on?

5. Tiedostetaanko työyhteisössäsi rasismin olemassaolon mahdollisuus sekä otetaanko sen esiintyminen vakavasti? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asiaan suhtaudutaan?

6. Puututaanko työyhteisössäsi kaikkeen rasistiseen puheeseen, esiintyy sitä sitten vankien tai työkavereiden taholta? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten puuttuminen tapahtuu?

7. Onko työyhteisössäsi erityisesti kiinnitetty huomiota vähemmistöön kuuluvien (etniset vähemmistöt, kielivähemmistöt, naiset, nuoret, vanhukset, vammaiset) ryhmien sijoitteluun, asuttamiseen ja toimintoihin osallistumiseen? *

☐ kyllä

☐ ei

Millä lailla eri vähemmistöön kuuluvien asioita on huomioitu?

8. Huomioidaanko työyhteisössäsi etniset seikat esimerkiksi päätettäessä vangin oikeudesta käyttää omia vaatteitaan suljetussa vankilassa? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

9. Huomioidaanko työyhteisössäsi karkotusuhan alla olevien vankien vaikea tilanne ja onko heille tarjolla esimerkiksi psykologin palveluita? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

10. Saavatko vangit ja heidän läheisensä palvelua (sekä suullista että kirjallista) omalla äidinkielellään joko suomeksi tai ruotsiksi? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

11. Varmistetaanko työyhteisössäsi, että kielivähemmistöihin kuuluvien vankien tarpeista huolehditaan, esimerkiksi tulkki tilataan paikalle aina, jos vangin kielitaidosta ei ole varmuutta, eikä tie-

detä kykeneekö vanki selviytymään asioiden hoidosta? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

12. Työyhteisön toiminnoissa, tiedottamisessa ja opastuksessa huomioidaan selkokieliyys, joka helpottaa puutteellisen suomenkielen taidon omaavien asiakkaiden ymmärtämistä. *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

13. Käytetäänkö työyhteisössä vieraskielistä materiaalia siltä osin kuin sitä on saatavilla? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

14. Huomioidaanko esimerkiksi laitosten ilmoitustaululla tiedottamisessa ja kirjallisen materiaalin, kuten esimerkiksi tulo-oppaiden sekä asiointi- ja hakulomakkeiden jaossa myös suomen kieltä taitamattomat henkilöt? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

15. Kannustetaanko työyhteisössäsi henkilöstöä opiskelemaan vieraita kieliä ja ylläpitämään kieli-
taitoaan? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

16. Kunnioitetaanko työyhteisössäsi jokaisen vangin uskonnollista tai henkilökohtaista va-
kaumusta? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

17. Tunnistetaanko työyhteisössäsi hyvin ne eri vähemmistöihin kuuluvien vankien kohtelua kos-
kevat tavat, jotka poikkeavat valtaväestöön kuuluvien vankien kohtelusta? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

18. Onko sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöön kuuluvalla vangilla samat mahdollisuudet osallis-
tua toimintoihin kuin muillakin vangeilla? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

19. Esiintyykö työyhteisössäsi sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin liittyvää syrjintää ja häirintää? *

☐ kyllä

☐ ei

Jos esiintyy, niin puututaanko siihen välittömästi, tapahtui sitä toisten asiakkaiden, vankien tai henkilökunnan taholta?

20. Huomioidaanko työyhteisössäsi erityisesti nuorten vankien tarpeet? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

21. Tukevatko Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet tuomitun vanhemmuutta, jos se on lapsen edun mukaista? *

☐ kyllä

☐ ei

Millä tavalla mielestäsi lapsen etu tulee virkamiehen taholta huomioiduksi?

22. Taataanko laitoksessasi säännölliset tapaamiset vanhemman ja lapsen välillä, jos ne ovat lapsen edun mukaisia? *

☐ kyllä

☐ ei

Jos ei, mistä tämä mielestäsi johtuu?

23. Ovatko laitoksesi tapaamistilat lapsiystävällisiä? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

24. Jos laitoksessa, jossa työskentelet on naisia, niin otetaanko naisasiakkaiden tarpeet, kuten heidän fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa huomioon heidän vankeuttaan koskeissa asioissa? *

☐ kyllä

☐ ei

☐ laitoksessa ei ole naisvankeja

Miten asia on huomioitu?

25. Kiinnitetäänkö naisiin liittyvään syrjintään ja seksuaaliseen häirintään riittävästi huomiota ja puututaanko siihen välittömästi, tapahtui sitä toisten asiakkaiden, vankien tai henkilökunnan taholta?

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

26. Jos kuvia esiintyy, miten niihin suhtaudutaan?

27. Otetaanko laitoksessasi huomioon vanhusten tarpeet, kuten heidän fyysiset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa, päättyessään heidän rangaistuksen suorittamistaan koskevista asioista? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

28. Tuodaanko rikosseuraamusalan koulutuksesta ja avoimista viroista tiedottamisessa tarpeen mukaan esille se, että rikosseuraamusalalla tarvitaan eri kulttuurien tuntemusta ja erilaisten kielten taitoja? *

☐ kyllä

☐ ei

Miten asia on huomioitu?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 3. YHDYSKUNTASEURAAMUSTOIMISTOT

KYSELY YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA YHDYSKUNTASEURAAMUSTOIMISTOT

1. Laitos tai yksikkö

2. Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut suunnitelmassa joitakin muutostarpeita?

☐ Kyllä

☐ Ei

Mitä?

3. Esiintyykö eri vähemmistöjen (romaniasiakkaiden, ulkomaalaistaustaisten, kielivähemmistöjen, uskonnollisten vähemmistöjen, vammaisten, vanhusten, nuorten, naisten ja seksuaalivähemmistöjen) yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanossa erityisiä ongelmia?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos esiintyy, niin kuvaa tarkemmin minkä vähemmistön osalta ongelmia esiintyy, ja millaisia ne ovat?

4. Tarvitseeko työyhteisösi lisää tietoa tai koulutusta jonkun em. vähemmistöryhmän osalta?

☐ Kyllä

☐ Ei

Millaista?

5. Ovatko eri kielivähemmistön tarpeet mielestäsi huomioitu työyhteisössäsi hyvin? Onko esimerkiksi esitteitä yhdyskuntaseuraamuksista tarjolla, saavatko maahanmuuttajataustaiset ja suomen ja ruotsinkieliset ajankohtaista informaatiota esim. ilmoitustaulujen kautta?

☐ Kyllä

☐ Ei

6. Kuinka usein toimistossanne käytetään ulkopuolista tulkkia (/kk)?

7. Kuinka usein käytetään henkilökuntaan kuuluvaa työntekijää tulkkina virallisissa asioissa (/kk)?

8. Kuinka usein käytetään toista asiakasta tai omaista tulkkina virallisissa asioissa (/kk)?

9. Huomioidaanko toimistossanne riittävästi nuorten kanssa työskentelyssä verkostoituminen ja kokonaisvaltaisten palvelujen järjestäminen?

☐ Kyllä

☐ Ei

10. Miten asia on huomioitu?

11. Tukevatko Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet riittävästi tuomitun vanhemmuutta, jos se on lapsen edun mukaista?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos ei ole, niin miksi?

12. Huomioidaanko toimistossanne naisasiakkaiden tarpeet, kuten heidän fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa, päätettäessä heidän yhdyskuntaseuraamustaan koskevista asioista?

☐ Kyllä

☐ Ei

13. Miten asia on huomioitu?

14. Ovatko yhdyskuntaseuraamustoimistonne sisäänkäynnit ja muut tilat esteettömiä, niin että vammaisen on niissä helppo liikkua (esim. pyörätuoliluiska, ovikellon sijoittaminen sopivalle korkeudelle jne.)?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos ei ole, niin millaisia ongelmia esiintyy?

15. Onko joku henkilökunnastanne nimetty vastaamaan vähemmistöjen (kuten esimerkiksi romani- ja/tai ulkomaalaistaustaisen) asioista?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos ei ole, niin miksi?

16. Onko toimistossanne joitakin käytäntöjä edellä mainittujen lisäksi, joilla pyritään huomioimaan vähemmistöjen (romaniasiakkaiden, ulkomaalaistaustaisten, kielivähemmistöjen, uskonnollisten vähemmistöjen, vammaisten, vanhusten, nuorten, naisten ja seksuaalivähemmistöjen) erityistarpeita?

☐ Kyllä

☐ Ei

17. Minkä vähemmistönryhmän kohdalla erityisesti, ja millaisia erityistarpeita on huomioitu?

18. Onko toimiston henkilökunnassa romaneja tai ulkomaalaistaustaisia?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on, niin kuinka monta ja mistä maista he ovat kotoisin?

19. Ilmeneekö henkilökunnan puheissa tai toiminnassa arvionne mukaan rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita?

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos ilmenee, niin onko niihin riittävästi puututtu?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 4. ARVIOINTIKESKUKSET

KYSELY YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA ARVIOINTIKESKUKSET

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin arvionne mukaisesti oman Rikosseuraamusalueenne osalta.

Kyselyssä kartoitetaan eri vähemmistöryhmiin kuuluvien tilannetta yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman toimenpide-ehdotusten mukaisesti. Kohtaan lisätietoja voit selventää tilannetta.

1. Rikosseuraamusalue *

☐ ESRA

☐ IPRA

☐ LSRA

2. Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut suunnitelmassa joitakin muutostarpeita?

☐ Kyllä

☐ Ei

Mitä?

3. Esiintyykö eri vähemmistöjen (romaniasiakkaiden, ulkomaalaistaustaisten, kielivähemmistöjen, uskonnollisten vähemmistöjen, vammaisten, vanhusten, nuorten, naisten ja seksuaalivähemmistöjen) toimeenpanossa erityisiä ongelmia? *

☐ Kyllä

☐ Ei

4. Huomioivatko arviointikeskukset eri vähemmistöjen tarpeet ja riskit rangaistusajan suunnittelussa

ja heidän sijoittelussaan? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

5. Ilmeneekö henkilökunnan puheissa tai toiminnassa arvionne mukaan syrjiviä, rasistisia tai vähemmistöjä pilkkaavia asenteita? *

☐ Kyllä

☐ Ei

6. Onko yksikkönne henkilökunnassa romani tai ulkomaalaistaustaisia? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos on, niin kuinka monta ja mistä maista he ovat kotoisin? Jos ei lainkaan, niin miksi ei ole? *

7. Otetaanko arviointikeskusten avoimista viroista tiedottamisessa riittävästi esille se, että rikosseuraamusallalla tarvitaan eri kulttuurien tuntemusta ja erilaisten kielten taitoja? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

8. Tarvitseeko työyhteisösi lisää tietoa tai koulutusta jonkun vähemmistöryhmän osalta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Jos tarvitsee, niin kuvaa tarkemmin minkä vähemmistön osalta lisätietoja,
tai koulutusta tarvitaan ja millainen koulutus olisi hyödyllistä?

9. Varmistetaanko arviointikeskuksessa erityisjärjestelyillä, että kielivähemmistöihin kuuluvien vankien ja asiakkaiden tarpeista huolehditaan esim. tilaamalla tulkki paikalle aina, jos asiakkaan kielitaidosta ei ole varmuutta? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kiitos vastauksestasi!

Liite 5. ALUEKESKUKSET

KYSELY YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA ALUEKESKUKSET

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin arvionne mukaisesti oman Rikosseuraamusalueenne osalta. Kyselyssä kartoitetaan eri vähemmistöryhmiin kuuluvien tilannetta yhdenvertaisuus ja tasa-arvo-suunnitelman toimenpide-ehdotusten mukaisesti. Kohtaan lisätietoja voit selventää tilannetta.

1. Rikosseuraamusalue *

☐ ESRA

☐ IPRA

☐ LSRA

2. Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut suunnitelmassa joitakin muutostarpeita?

☐ Kyllä

☐ En

Mitä?

3. Tuetteko alueenne laitosten ja yksiköiden asenneilmapiirin kehittymistä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa arvostavaksi? *

☐ Kyllä

☐ Ei

4. Onko vähemmistöön kuuluvien ryhmien sijoitteluun, asuttamiseen, toimintoihin osallistumiseen ja yhdyskuntapalvelupaikkojen hankintaan kiinnitetty alueellanne erityistä huomiota? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

5. Onko alueellanne laitoksia, joissa vähemmistöön kuuluvat vangit eivät voi osallistua toimintoihin muiden vankien kanssa? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

6. Myönnetäänkö alueenne laitoksissa ja yksiköissä mahdollinen rasismien olemassaolon mahdollisuus, sekä otetaanko rasismien kokemukset vakavasti? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

7. Otetaanko alueenne avoimista viroista tiedottamisessa ja rekrytoinnissa riittävästi esille se, että rikosseuraamusalalla tarvitaan eri kulttuurien tuntemusta ja erilaisten kielten taitoja? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

8. Onko alueenne laitoksissa ja yksiköissä riittävän hyvin huomioitu nuorten tarpeet sijoittelussa ja toimintojen järjestämisessä? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

9. Huomioidaanko alueellanne nuorten vankien ja asiakkaiden erityistarpeet? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

10. Mahdollistetaanko alueenne laitoksissa säännölliset tapaamiset vanhemman ja lapsen välillä, jos on arvioitu, että ne ovat lapsen edun mukaisia? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

11. Ovatko alueenne laitosten tapaamistilat lasten tullessa tapaamaan vanhempiaan vankilaan lapsiystävällisiä? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

12. Huomioidaanko alueellanne naisasiakkaiden tarpeet, kuten heidän fyysiset, ammatilliset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa, päätettäessä heidän yhdyskuntaseuraamustaan, tai vankeuttaan koskevista asioista? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

13. Otetaanko alueellanne riittävästi huomioon vanhusten tarpeet, kuten heidän fyysiset, sosiaaliset ja psykologiset tarpeensa, päätettäessä heidän rangaistuksen suorittamista koskevista asioista? *

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kiitos vastauksestasi!

Liite 6. RIKOSSEURAAMUSLAITOKSEN KOULUTUSKESKUS

KYSELY YHDENVERTAISUUDEN JA TASA-ARVON TOTEUTUKSESTA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESSA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSEN KOULUTUSKESKUS

Vastatkaa seuraaviin kysymyksiin arvionne mukaisesti Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskuksen osalta. Kyselyssä kartoitetaan eri vähemmistöryhmiin kuuluvien tilannetta yhdenvertaisuus ja tasa-arvosuunnitelman toimenpide-ehdotusten mukaisesti. Kohtaan lisätietoja voit selvittää tilannetta.

Kysymys 1:

Rikosseuraamuslaitoksen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma valmistui vuonna 2015. Oletko huomannut suunnitelmassa joitakin muutostarpeita?

☐ Kyllä

☐ En

Mitä?

Kysymys 2:

Tukeeko Rikosseuraamuslaitoksen koulutuskeskus laitosten ja yksiköiden asenneilmapiirin kehittymistä yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa arvostavaksi?

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kysymys 3:

Miten opetuksessa on huomioitu eri vähemmistöt (romanit, ulkomaalaistaustaiset, kielivähemmistöt, uskonnolliset vähemmistöt, vammaiset, vanhukset, nuoret, naiset ja seksuaalivähemmistöt)?

Avoin vastaus

Kysymys 4:

Onko Koulutuskeskuksen henkilöstö sitoutunut rasististen ilmausten ja vitsien nollatoleranssiin ja puuttuvatko he kaikkeen rasistiseen puheeseen, esiintyy sitä sitten opiskelijoiden, asiakkaiden, van-
kien tai työkavereiden taholta?

☐ Kyllä

☐ En

Lisätietoja

Kysymys 5:

Tuodaanko Rikosseuraamusalan koulutuksen opiskelijavalinnoissa esille se, että rikosseuraamusalalla tarvitaan eri kulttuurien tuntemusta ja erilaisten kielten taitoja?

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kysymys 6:

Huomioidaanko Rikosseuraamuslaitoksen henkilökuntaa rekrytoitaessa ja opiskelijoita valitessa erityisesti tarve saada mukaan vähemmistöjen edustajia?

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kysymys 7:

Järjestetäänkö Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstölle riittävästi vieraiden kielten opetusta, jota he osaisivat paremmin palvella suomenkieltä taitamattomia henkilöitä?

☐ Kyllä

☐ Ei

Lisätietoja

Kiitos vastauksistanne